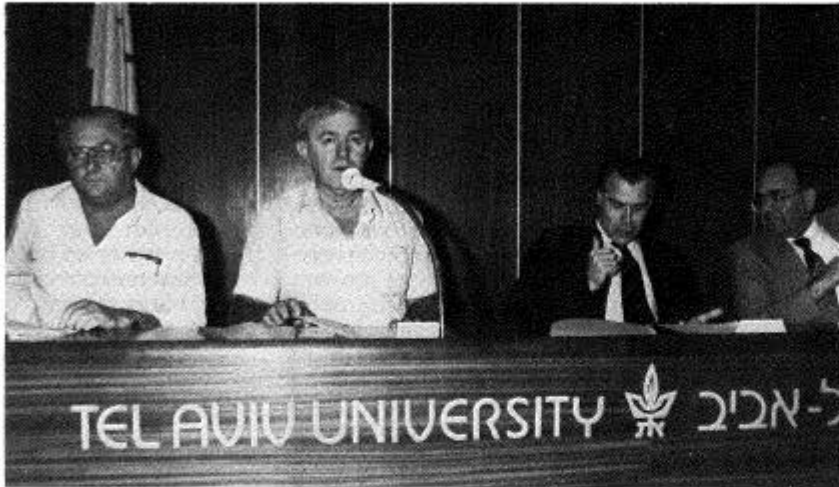

פרופ' רוזן-צבי: "זכותו של כל אדם מכל דת ומכל זרם ביהדות לקיים אמונתו"

"האקדמיה הישראלית אינה מסתגרת במגדל שן - נהפוך הוא, היא משרבת בחברה הישראלית ומזדהה עם צרכיה. לדוגמה, עוסקים באוניברסיטה באיתור פרויקטים לכלכליים ומתכננים על מנת שיתמכו בשלום כשיבוא. לכך התווספה לאחרונה יוזמתם של קבוצה מהפקולטה למשפטים שהכינה נוסח חוקה למדינת ישראל". אמר אליהם (מימין) יחיאל בן-צבי, סגן נשיא, בערב העיון לזכרו של חיים אביטל ז"ל, שנפל במלחמת יום הכיפורים. "אנו מוסיפים הערב עוד פרק ל"פרקי חיים" ומבטאים בכך את השקפת עולמה של משפחת אביטל - חיבתה של הפרט אל חברתו האומית, גם בכאב וביוגון". בתמונה משמאל: יחיאל בן-צבי; חיים ישראלי ממשרד הבטחון; פרופ' אריאל רוזן-צבי; ומרופ' שמעון שטרית מהאוניברסיטה העברית.

בבתי המשפט הגבוהים. "פרופ' שיטרית עמד על פרדוקס הקיים כיום לגבי בתי המשפט: תפקידם, בעיקר תפקידי בית המשפט העליון, התרחבו. אולם חל כרסום במעמד המוסרי והאישי של השופטים. חלה הרעה בתנאי ההעסקה שלהם, ובמשאבים העומדים לרשותם. המערכת השיפוטית עדיין לא פיתחה דפוסים של אי תלות, ולכן בירך פרופ' שטרית על הפרק בחוקה שהוצעה ע"י חברי הפקולטה למשפטים באוניבר-סיטת תל-אביב, הדרך בשפיטה, ובכך הוא מעלה את הנושא על סדר היום הציבורי. הנחה את ערב העיון חיים ישראלי ממשרד הבטחון.

קולטה למשפטים באוניבר-סיטה העברית, הרצה על מעמדה של המערכת המשפטית בישראל והתמקד בבתי הדין משפט. "הכללים המשפטיים מנוסחים בצורה רחבה, ובית המשפט ממלא את החסר. איון הוא מיישם נורמות קיימות בלבד, אלא יוצר נורמות חדשות. בית המשפט כיום גם מגבש תפישות פוליטיות בתוך ליקי ניהול החברה, ומהווה ענף של השלטון. האם משקפים בתי המשפט בישראל את ההרכב הגיאוגרפי, האידיאולוגי והדתני של החברה בישראל?" שאל פרופ' שיטרית. "בארצות רבות קיימים כללים על פיהם נטח הרכב משקף של החברה

שמירת השבת בשכונתו, אך הוא חייב לאפשר פתיחת בתי קולנוע בערב שבת בשכונות חילוניות, או מעורבות. לפי החוקה המוצעת, ייתן משקל לסימבוליקה היהודית, ולכן יום המנוחה יהיה שבת ולא יום אחר כלשהו. "אנו יודעים שבמציאות הפוליטית והציבורית קשה להגיע לחקיקת הסדר כזה, אך את היהדות מאפיינות שתי תכונות סותרות: ריאליזם ותמימות" סיים פרופ' רוזן-צבי את דבריו.

פרופ' שמעון שיטרית, מהפ-

"דתיים וחילוניים נהגים יחדיו. האם הם יכולים גם להיות יהודים?" שאל פרופ' אריאל רוזן-צבי, מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, בהרצאתו: "פתרונות חוקתיים בבעיות דת ומדינה". הדברים נאמרו בערב עיון לזכר חיים אביטל ז"ל, שנפל במלחמת יום הכיפורים.

בחופש הדת, חוקים כמו חוק החזיר וחוק החמץ לא יהיו חוקתיים, ובתי קברות יהיו מוסדרים גם בדרך חילונית. לעקרון חופש הבחירה יהיה ביטוי במסגרת החיים הדתיים: נישואים אזרחיים בצד נישואים דתיים, ובלבד שמי שבוחר במסלול נישואין, יהיה חייב לדבוק בו. אפילו מבחינת ה"אינטרסים הדתיים, טומן בחובו יותר מן החסדר המוצע, סבור פרופ' רוזן-צבי.

בהצעת החוקה, ציין פרופ' רוזן-צבי, אין המרדה מוחלטת בין דת ומדינה. יש מקרים בהם יש הצדקה להגן על אינטרסים דתיים לגיטימיים.

המצב הקיים עתה ביחסים בין חילוניים ודתיים הוא אבסורדי, וגורם נזק רב, אמר פרופ' רוזן-צבי. פרשת נקש היא ביטוי לבעייתיות הקשה של דת ומדינה במדינה דמוקרטית, שרוב אזרחיה אינם מגדירים את עצמם דתיים. רוב הציבור אינו יכול להשלים עד עם הפער שבין הנורמות הדתיות והמצוי אצל לבין השקפות עולם מנוגדות ודרך התנהגות שונה. הפער בין הציבור והדת הולך ומת-

רחב, ובעיני הדור הצעיר מתגבש "לויה של הדת כמעודדת צבירה". עות, מבטאת חוסר היגיון, יוצרת נזק וחסר הבנה למצוקת הציבור. החוקה שהציעו חברי סגל הפקולטה למשפטים, אמר פרופ' רוזן-צבי, באה להציע פתרון, המבוסס על הסדר עקרוני, ולא על הקפאת רגע היסטורי. ההצעה אינה תומכת בהפרדה נמורה בין דת למדינה במתכונתה בחוקה ה"אמריקנית. החוקה המוצעת מבקשת להגן על חופש הדת על בסיס עקרון השוויון בין הדתות ובין הזרמים באותה דת. כך יוכל מאמין בכל דת ובכל זרם ביהדות לקיים אמונתו ככל שיחפוץ; מאידך-ניסא יוגן גם החופש מדת, על בסיס עקרון חופש הבחירה. אם תתקבל הצעת החוקה, כולל הסעיף הדין

נובמבר 1987

האוניברסיטה

כתב-העת של אוניברסיטת תל-אביב

